

LPS viedoklis par par EM sagatavoto tirgus nepilnību izvērtējumu

LPS nosūta konkretizētus iebildumus par Ekonomikas ministrijas (EM) kā atbildīgās institūcijas sagatavoto izziņu par iebildumiem par EM sagatavoto tirgus nepilnību izvērtējumu:

Neizprotam EM viedokli, kurā EM skaidro, ka varot neievērot Latvijas Republikas Satversmi (t.sk. 4. pantā noteikto, ka „Valsts valoda Latvijas Republikā ir latviešu valoda.”) un Valsts valodas likumu un Tirgus nepilnību izvērtējumam pirms tā apstiprināšanas Uzraudzības komitejā nevajagot būt valsts valodā. Vēršam uzmanību, ka LPS izteica iebildumu par dokumentu, kuru Uzraudzības komitejai ir jāapstiprina, nevis jāpieņem zināšanai. Turklāt vēršam uzmanību uz faktu, ka neizprotam atsauci uz steidzamību, jo jau 2014. gada 3.jūlija Pagaidu uzraudzības komitejā LPS lūdza nodrošināt šī dokumenta atbilstību Valsts valodas likumam.

LPS ir gandarīta, ka Ekonomikas ministrija piekrīt LPS priekšlikumam ES fondu 2014.-2020. gada plānošanas periodā paredzēt atbalstu granta instrumentu veidā tieši rūpniecības uzņēmumiem reģionos iekārtu iegādei, lai veicinātu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstību un ieviešanu ražošanā. Tomēr neizprotam EM izziņā minēto atsauci uz informatīvu dokumentu (papildinājumiem), par kura pat projekta versiju Uzraudzības komitejas locekļi nav informēti turklāt piemēram, izziņā minēts, ka Specifiskā atbalsta mērķa (SAM) 1.2.2.ietvaros tiks īstenots pasākums, kura izziņā norādītais finansējums pārsniedz SAM kopējo pieejamo finansējumu.

Tā kā EM izziņā ir īpaši uzsvērusi finanšu instrumentu priekšrocību – „Finanšu instrumenti nodrošina iespēju līdzekļus izmantot atkārtoti līdzīgiem mērķiem”, lūdzam sniegt informāciju par līdzšinējo ieguldījumu finanšu instrumentos atkārtoto izmantošanu, kā arī sniegt informāciju par tuvākajos gados pieejamajiem līdzekļiem finanšu instrumentu atkārtotai izmantošanai no ES fondu līdzekļiem, plānošanas periodos līdz 2014. gadam. LPS neizprot EM sniegto viedokli, ka it kā ziņojums nav papildināms ar līdz šim sniegtā publiskā atbalsta finanšu instrumentu veidu un to efektivitātes analīzi un novērtējumu, it īpaši ņemot vērā faktu, ka finanšu instrumenti tika lietoti jau 2004-2006 plānošanas periodā, savukārt 2007-2013 plānošanas periodā būtiski tika palielināts to apjoms, kā arī faktu, ka Uzraudzības komiteja vairākkārtīgi ir klātienēs sēdēs diskutējusi par neapmierinošajiem šo instrumentu rezultātiem.

Atbalstot mērķi palielināt privātā sektora investīcijas P&A, LPS ir secinājusi, ka šobrīd un arī tuvākā nākotnē saglabāsies ļoti piesardzīga un rūpniecībai nelabvēlīgas kreditēšanas tendences, kuras nebūs iespējams atrisināt ar atmaksājamiem finanšu inženierijas instrumentiem. EM izstrādātais ex ante novērtējums, kurā ir sniegti pierādījumi par tirgus kļūdu un par nelabvēlīgu situāciju investīciju piesaistē, ir pamata dokuments, kas noteiks nepieciešamo valsts atbalsta apjomu un veidu, tajā skaitā arī pamatos atbalstu caur finanšu instrumentiem. Pēc LPS izpratnes atbalsts granta instrumentu veidā tieši rūpniecības uzņēmumiem reģionos ir svarīgs ekonomikas un reģionu attīstības jautājums, kuru nedrīkstētu pazaudēt un MVU finanšu pieejamības posmā būtu jāatrunā.

LPS nav saprotams, kāpēc EM profesionālajā konsultāciju pakalpojuma līgumā ar Deloitte Latvia SIA 2014. gada 13.augustā ir uzdevusi izstrādāt tikai finanšu instrumentu tirgus nepilnību ex-ante novērtējumu, ja **2014.gada 3.julija** Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.-2020.gada plānošanas perioda Uzraudzības komitejas sēdē iebildumi un priekšlikumi no LPS puses tika izteikti un tiem pievienojās arī Eiropas Komisijas (EK) pārstāvji par to, ka ir nepieciešams kvalitatīvs visu aptverošs pētījums. Šis pētījums būtu pamats, lai mērķtiecīgi mainītu ekonomikas modeli no zema ienesīguma produktiem un pakalpojumiem, uz augsti produktīvu un konkurētspējīgu ekonomiku un nodrošinātu iespēju maksāt labas algas darbiniekiem.

Tāpat LPS redz sekojošus neatrisinātus problēmjautājumus:

1. Nav izvērtējums par to, kāpēc bankas nefinansē LIAA granta projektus reģionos, un šai analīzei ir svarīga loma no reģionālās attīstības viedokļa. Tāpat par šo komercbanku pasivitāti tautsaimniecības kreditēšanā savas bažas ir paudusi arī Latvijas Banka. Šo nepatīkamo tendenci apliecina ne tikai statistikas dati, bet arī gaužām nelielā banku interese par iespējām izmantot eirozonas bankām pieejamos mērķētas ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas jeb TLTRO līdzekļus. Latvijas bankas šīs programmas ietvaros no ECB varēja un var aizņemt 560 miljonus eiro par ļoti zemu procentu likmi - tikai 0,15%, taču bankas šo iespēju izmanto visai pasīvi - pirmajā kārtā tās pieprasījušas vien 25 miljonus eiro. Bankas atsaucas, ka nav labu projektu, un tad LPS jautājums, ko nozīmē slikts projekts un uz to EM ir jādod atbilde;
2. Nav izvērtējuma MVU attīstības sadaļā par apstākļiem, kas kavē pāreju uz jaunām augstāka eksporta ienesīguma aktivitātēm neliela un vidēja uzņēmumus reģionos. Zinot, ka MVU reģionos saskaras ar daudz stingrākiem kreditēšanas nosacījumiem nekā Rīgas un lielie uzņēmumi, kur stingrāki kreditēšanas nosacījumi ir saistīti ar augstākām aizņēmuma procentu likmēm, īsākiem atmaksas termiņiem un paaugstināta pieprasījuma pēc papildus nodrošinājuma, LPS, pēc savas izpratnes, redz šeit tirgus nepilnību saistībā ar atšķirīgu finansējuma pieejamību MVU reģionos un Rīgas, lieliem uzņēmumiem.
3. EM izstrādātajā novērtējumā "ACCESS TO FINANCE ex ante assessment LATVIA" nav iestrādāti Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) Nr. 1303/2013 Finanšu instrumenti 37. panta prasības:

d) izvērtējumu par pieredzi, kas gūta līdzīgu instrumentu izmantošanā, un attiecīgās dalībvalsts iepriekš veiktus ex ante novērtējumus, kā arī to, kā šāda pieredze tiks izmantota nākotnē;

e) ierosināto investīciju stratēģiju, tostarp novērtējumu par īstenošanas pasākumu iespējām 38. panta nozīmē, piedāvājamās finanšu produktus, konkrētos galasaņēmējus un attiecīgā gadījumā paredzēto apvienošanu ar dotāciju atbalstu.

LPS uzskata, ka patlaban nav izstrādāta kompleksa uzņēmējdarbības finanšu resursu atbalsta sistēma, kas visefektīvākā veidā ļautu sasniegt gan mikrolīmeņa rezultatīvos rādītājus, gan makrolīmeņa mērķus ierobežotu publisko finanšu resursu apstākļos.

Tā kā EM konceptuāli ir piekritusi LPS priekšlikumam ES fondu 2014.-2020. gada plānošanas periodā paredzēt atbalstu grantu instrumentu veidā tieši rūpniecības uzņēmumiem reģionos iekārtu iegādei, lai veicinātu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstību un ieviešanu ražošanā, tad rosinām minēto apņemšanos nostiprināt arī konkrēta Uzraudzības komitejas lēmuma veidā.